

VIHARNIK

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

LETO XXIII ŠTEVILKA 11

NOVEMBER 1992

POŠTNA PLAČANA

CENA 80 SIT

PROSTOVOLJNO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

Osnovne informacije o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju ste lahko prebrali v prejšnji številki Viharnika. Tokrat vas bomo podrobneje seznanili o višinah premij za obdobje zadnjih treh mesecev letošnjega leta in o popustih. To problematiko je na zadnji seji obravnaval tudi kolegij direktorjev GG in sprejel sklep, da bomo pogodbe za naše delavce sklepali z Zavodom za zdravstveno varstvo v okviru podjetja in tako izkoristili popust, plačniki premij pa bodo delavci sami.

V našem območju je sedaj samo Zavod za zdravstveno varstvo tisti, ki uvaja prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Zavarovalne pogodbe bomo lahko sklepali kot posamezniki ali organizirani v skupine (podjetja, društva, sindikati) pri Območni enoti ZZZS ali njeni organizacijski enoti. S sklenitvijo zavarovalne pogodbe lahko zavarujemo sebe ali drugo pravno osebo ter svoje družinske člane, ki so po nas zavarovani v obveznem zdravstvenem zavarovanju (družinsko zavarovanje). Doba trajanja zavarovanja je za večino paketov storitev do enega leta, za nekatera zavarovanja kot so paket: zobozdravstvo, nadstandard, nega, oddih, VOZ-zobozdravstvo in VOZ-O-S-B pa ne more biti krajša od treh let.

Premije za posamezne zavarovalne pakete bo določal ZZZS vsako četrletje tako, da jih bo prilagajal gibanju vrednosti zdravstvenih storitev. Sklenitelj zavarovalne pogodbe bo lahko poravnal premijo v enkratnem znesku ob sklenitvi pogodbe ali v letnih, polletnih oz. četrletnih obrokih. V mesečnih obrokih bo lahko plačeval sklenitelj pogodbe, ki bo zavaroval več kot 5000 oseb. Ta bo imel tudi največje ugodnosti pri popustih, saj bo lahko uveljavljal popust tudi do 20% vrednosti premije. Popusti na premijo za pakete POPOLNO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE, ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE — CELOTA, ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE — KURATIVA, VELIKO TVEGANJE, POŠKODBA, ZOBOZDRAVSTVO in ZDRAVILA pa bodo naslednji:

1. 2% od premije za eno zavarovano osebo, če zavaruje sebe in ožje družinske člane,

2. 1% če zavaruje več kot 15 oseb,

3. 3% če zavaruje več kot 100 oseb,

4. 5% če zavaruje več kot 500 oseb in

5. 7% če zavaruje več kot 2000 oseb.

Za vse pakete, ki obsegajo poleg naštetih še NADSTANDARD, NEGO, ODDIH, VOZ — CELOTA, VOZ-O-S-B in VOZ ZOBOZDRAVSTVO pa ima sklenitelj popust, če poravnal premijo:

1. za eno leto ob podpisu police za 1%,

2. za dve leti ob podpisu police za 3%,

3. za tri leta ob podpisu police za 5%,

4. za štiri leta in več ob podpisu police za 7%.

Poleg teh pa bo ZZZS priznaval popuste še določenim kategorijam občanov kot npr. krvodajalcem, ki so več kot 20-krat dali kri ter darovalcem organov in tkiv za presajanje, aktivistom Rdečega križa ali drugih društev in organizacij, ki so se v zadnjih 5 letih ukvarjali najmanj 3 leta z množično zdravstveno-prosvetno vzgojo in za to niso dobili plačila, ali se v zadnjih 5 letih več kot 3 leta vključevali v redno aktivno športno dejavnost in zato niso dobivali plačil, bili v zadnjih 5 letih več kot 3 leta člani Gorske reševalne službe in tistim, ki so bili v zadnjih petih letih več kot 2 leti vključeni v samozagajne oz. sozagajne klube in za svoje delo niso dobili plačila. Za vse te kategorije bo znašal popust 10% premije za paket, za katerega bodo sklenili zavarovanje.

Poleg popustov pa ima ZZZS v splošnih pogojih še kategorijo znižanje premije oz. bonus, ki ga bo zavarovana oseba lahko uveljavljala,

če eno leto po sklenitvi pogodbe ne bo uveljavljala zahtevka do zavarovalnine. Za prvo leto bo bonus 5% letne premije ter enak procent še za naslednja leta, vendar bo bonus lahko dosegel največ 15%. Bonusov pa ne bodo upoštevali pri skupinskih zavarovanjih, v premijah, ko je sklenitelj deležen 7% popusta na premijo. Bonus in popusti skupaj pri posameznem paketu ne bodo presegali 15%.

Pri uveljavljanju zahtevkov se bodo zavarovane osebe izkazovale z izkaznico o prostovoljnem zavarovanju, zdravstveno izkaznico in potrdilom o plačani premiji. Za osebe, ki bodo zavarovane v skupinskem zavarovanju, bo razpoznavnost možna že na podlagi drugih podatkov.

Za zadnje trimesečje 1992 veljajo premije za prostovoljno zdravstveno zavarovanje:

	LETNA PREMIJA	POL- LETNI OBROK	ČETRT- LETNI OBROK
1. POPOLNO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE	12.000,00	6.000,00	3.000,00
2. ZDRAVSTVENA VARNOST — CELOTA	10.000,00	5.400,00	2.700,00
3. ZDRAVSTVENA VARNOST — KURATIVA	2.400,00	1.200,00	600,00
4. VELIKO TVEGANJE	4.200,00	2.100,00	1.050,00
5. POŠKODBA	3.000,00	1.500,00	750,00
6. — ZOBOZDRAVSTVO — CELOTA	2.400,00	1.200,00	600,00
— ZOBOZDRAVSTVO — ZDRAVLJENJE	600,00	300,00	150,00
— ZOBOZDRAVSTVO — PROTETIKA	3.600,00	1.800,00	900,00
7. ZDRAVILA	1.200,00	600,00	300,00
8. NADSTANDARD	9.600,00	4.800,00	2.400,00
9. — NEGA	20.000,00	10.000,00	5.000,00
— NEGA + TEL	24.000,00	12.000,00	6.000,00
10. — ODDIH A	28.000,00	14.000,00	7.000,00
— ODDIH B	12.000,00	6.000,00	3.000,00
11. VIZ — CELOTA	62.000,00	31.000,00	15.500,00
12. VOZ-O-S-B	48.000,00	23.000,00	11.500,00
13. VOZ — ZOBOZDRAVSTVO	6.000,00	3.000,00	1.500,00

Na osnovi dogovora na kolegiju, da bomo zdravstveno zavarovanje za naše delavce urejali v okviru podjetja, po posameznih obratih čimprej pripravite seznime zainteresiranih in jih pošljite v kadrovsko splošni sektor.

Ida ROBNIK

Legenda:

ZZZS Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

VOZ — CELOTA vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje — celota

VOZ O-S-B vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje O-S-B

VOZ — ZOBOZDRAVSTVO vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje — zobozdravstvo

Lubadar

Če ga ne bomo obvladali, bo katastrofa

24. 10. 1992 je obiskal naše gozdnogospodarsko območje prof. Janez Titovšek. Razpravljali smo o številnih konkretnih nalogah in možnostih za zatiranje lubadarja pri nas. Zapis je daljši, ker so nam bili predstavljeni, glede na naše razmere, drugačni poudarki, kot jih obravnava literatura (Titovšek, Šlander). Gre za manjše možnosti uporabe feromonov in klasičnih lovnihih dreves ter za široko uporabo piretroidnih pripravkov za zaščito debel in kontaminiranje lovnihih dreves in lovnihih kupov ter za uničevanje lubadarja v napadenih drevesih in sečnih ostankih s temi preparati.

Analiza podatkov o stanju lubadarja kaže, da je stanje izredno resno in da je potrebno podvzeti vse ukrepe, da ne bo prišlo do katastrofe.

Stanje 15. 10. 1992

	Št. zar.	Ocena št. drev.	m ³	Št. zar.	Izdelano št. drev.	m ³	% izdel. zarišč
DS	246	2677	2891	175	2198	2367	71
ZS	680	8506	7595	423	5444	4897	62
KZ	16	188	217	1	12	13	6
SK	942	11371	10703	599	7654	7277	64

Iz prikazanih podatkov je razvidno, da gre za pojav velikih razsežnosti, ki utegne prerasti v katastrofo, če ga ne bomo obvladali. Poseben problem je, da so ogroženi gozdovi nižjih leg, kjer prevladuje zelo razdrobljena zasebna posest, kar bo zatiranje lubadarja še dodatno otežilo.

Analiza popisov v treh zaporednih obdobjih kaže, da stanje 15. 10. še ni končno, ampak je bilo popisano kvečjemu 60–70 % zarišč.

Slabša varianta scenarija nakazuje, da zaradi splošne oslabelosti gozdov, ki je posledica poletne suše in vročine, izredno močnega obroda semena, imisij in še drugih vzrokov, lubadarja ne bomo mogli obvladati in se bo njegovo škodljivo delovanje zavleklo v leto 1994. Pri tem se bodo obstoječa žarišča povečala zaradi poseka lovnihih dreves in nastajanja novih lubadark in novih žarišč, razširil se bo v druga področja, ki so sedaj še manj prizadeta. Zaradi tega bodo postali najbolj prizadeti gozdovi vrzelasti, z odprtini tudi do pol hektara in več. Ponekod bo prišlo do razgraditve sestojev. Zaradi tega bo zmanjšana stabilnost razgraditve sestojev, prizadete bodo številne funkcije, ki jih gozdovi opravljajo; proizvodna, varovalna, hidrološka, higijensko-zdravstvena, estetska in druge. V skrajnem primeru se bo malopovršinsko gospodarjenje sprevrglo v velikopovršinsko.

Zaradi velike ponudbe nekvalitetnega lesa bodo nastale motnje na trgu s tem lesom, zaradi česar bo gospodarska škoda še večja, saj lubadarja, ki je že v deblih oz. v neobeljenih gozdnih sortimentih. Do sedaj smo uporabljali pripravke na osnovi lindana, predvsem *ksilolin* in *dendrolin*. Neugodno je, da sta obe škropivi izredno strupeni in obstojni, saj je npr. *ksilolin* aktiven kar dve leti. S tema škropivoma, ki ju uporabljamo nerazredčena, lahko kontaminiramo samo deblo in veje, ne pa tal. Ker podlubnikov ne odvrčata, jih lahko uporabljamo za škropljenje lovnihih dreves, ki so zato bolj trajna. Za 1 m³ lesa porabimo 0,5 do 1 liter škropiva, za škropljenje kupov s sečnimi ostanki, ki so visoki 1–1,5 m, pa 0,3 litra za kup.

V Avstriji uporabljajo škropiva, ki so bolj prijazna okolju. To so pripravki na bazi piretroidov, ki se v majhnih koncentracijah mešajo z vodo. Pod komercialnim imenom *decis* je znano uspešno in preizkušeno škropivo. Drugi takšni škropivi sta su-

micin in *arpan extra*. Ta škropiva so manj strupena in njihov aktivni učinek traja le en mesec. Z njimi lahko škropimo tudi po tleh. Kljub temu se izogibamo vodnih izvirov. Za zaščito debel in lovnihih dreves (v njih še ni lubadarja) uporabimo na 1 m³ lesa 2 litra 0,5 % raztopine, za lovni kup po 0,6 litra. Če uporabljamo škropivo za zatiralne namene, torej za uničevanje lubadarjev, ki so v gozdnih sortimentih, kupih s sečnimi ostanki, lovnihih drevesih ali v lovnihih kupih, uporabimo za 1 m³ 2,5 litra 2 % raztopine oz. za kup 0,8 litra 2 % raztopine.

V nadaljnjem omenjam kot sredstvo za zaščito dreves in kontaminiranje lovnihih dreves in lovnihih kupov ter za uničevanje lubadarja *decis*, lahko pa bi bila tudi kakšna druga vrsta škropiva, ki ga pripravimo v skladu z navodilom za določen namen.

Načini zatiranja lubadarja

Testna lovna drevesa ali pasti

V revirju poiščemo mesta z značilnimi klimatskimi razmerami: sončne grebene in pobočja, senčna pobočja, višje lege, kjer stalno ugotavljamo za različne klimatske razmere začetek rojenja lubadarjev. To nam pomaga pri odločitvah, da pravi čas, ne prehitro ne prepozno, postavimo lovne nastave. **Lovna drevesa**

Drevo posekamo na senčno mesto, da ostane čim delj časa sveže in ga pustimo ležati z vejami. Skrbno ga moramo kontrolirati, ko je zasedeno ga nadomestimo z novim, izdelati pa ga moramo pred izletom hroščev. Če deblo obelimo v gozdu uporabimo cerado. Sečne ostanke zažemo ali poškrpimo. Glede na to, da je veliko dreves, ki so fiziološko močno oslabela (neustrezno rastišče, suša in vročina, obrod semena, emisije) bo delovanje klasičnih lovnihih dreves neučinkovito in celo nevarno, saj se bodo lubadarji zarili tudi v druga fiziološko oslabela drevesa. Druga slaba stran klasičnih lovnihih dreves je, da je potrebno posekati za eno napadeno drevo kar 3–5 lovnihih dreves, kar bi pri sedanjem obsegu napadenih dreves pomenilo pravo razdejanje v gozdu.

Kontaminirana lovna drevesa

Drevo oklestimo in poškrpimo z *decisom*. Takšno drevo privlači lubadarja 2–3 mesece. Med tem časom ga moramo še enkrat poškrpiti, ker se strup razgradi približno po enem mesecu in ne deluje več. Deblo deluje kot past, ker ga lubadarji ne zasedejo. Če imamo opraviti tudi z malim lubadarjem izdelamo iz vej lovne kupe, drugače sečne ostanke zložimo in poškrpimo ali zažemo.

Lovni kupi

Veje zložimo na kupe z debelimi konci vej in vrhačev na eni strani. Lovni kup poškrpimo z *decisom*. Debele dele vej poškrpimo od vseh strani. Po enem mesecu škropljenje ponovimo.

Pasti s feromoni

Pri uporabi lovnihih pasti moramo biti zelo previdni, ker so nevarne. Lubadarji, ki množično priletavajo, se zarijejo v drevesa, ki so jim na poti, še posebej, če so ta fiziološko oslabela. Zato mora biti varnostna razdalja (to je razdalja med pastjo in najbližjo smreko) zadosti velika, v zdravem gozdu najmanj 10–15 m, v oslabljenem pa 15–25 m ali celo več. V pasu dreves, ki obkrožajo past v širini 4–8 m drevesa zaščitimo oz. kontaminiramo z *decisom* 6–7 m visoko. Drevesa, ki so bolj oddaljena od pasti poškrpimo višje kot tista, ki so bližje. V past lahko obesimo vabe za malega in velikega lubadarja skupaj. Pasti za lubadarje morajo biti na svetlih mestih in temnih barv (črne). Pasti za lesarje z linoprazom postavljamo v notranjost gozda vsaj 30 m od gozdnega roba in so bele barve.

Izdelava napadenih dreves

Najbolj pogosto ravnamo tako, da napadena drevesa izdelamo, gozdnolesne odpeljemo na lupljenje na mehanizirano skladišče, veje pa zložimo v kupe z debelimi konci na eni strani in jih poškrpimo ali pa jih na primernem mestu in v primernem času (da ni nevarnosti za nastanek požara) zažemo.

Izdelava napadenih dreves v gozdu in škropljenje z decisom:

- deblo oklestimo, veje zložimo na kup z debelimi konci na eni strani,
- deblo in tla ob deblu (levo in desno po en meter širok pas) poškopimo,
- deblo olupimo, poškopimo lubje in olupljeno deblo,
- poškopimo zložene veje, pri tem pazimo, da so debeli konci vej poškopljeni od vseh strani.

Če za škropljenje uporabljamo ksilolin ne smemo škropiti po tleh, lupiti moramo na cerado, lubje pa zažgati.

Dela za zatiranje lubadarja od novembra do konca marca

Kontrolo gozda in izdelava lubadark

— Z delom se ne mudi, važno pa je, da so vse lubdarke izdelane do konca marca, sečni ostanki pa zažgani ali kontaminirani. Vendar moramo zelo paziti, da nas čas ne prehití, še posebej, kjer izdelujejo lubdarke lastniki gozda sami.

— Posekamo samo drevesa, ki imajo očitne znake, da so lubdarke: lubje odstopa, so močno preključvana od žoln, so že skoraj povsem suha. Ves ta čas se bodo pojavljala nova drevesa, ki imajo znake lubadark. Šele spomladi pa se bo zares pokazalo, koliko jih je.

— V tem obdobju je potrebna skrbna kontrola sestojev, da sproti odkrijemo vsa napadena drevesa in nova žarišča. Kontrolo

lo opravimo vsakih 14 dni.

— Vsa žarišča skrbno evidentiramo in dopisujemo spremembe, ki se pojavljajo na žariščih in nova žarišča. Pri tem navedemo tudi datum. Vsa žarišča vrišemo v karto.

— Lastnike je potrebno pripraviti, da bodo sami skrbeli za svoj gozd t.j. ga pregledovali in revirnemu gozdarju sproti javljali o pojavu lubadark. Lastniki, ki jim ta dela prepustimo, morajo biti zanesljivi.

Načrt zatiranja lubadarjev:

Na osnovi zbranih podatkov v mesecu marcu izdelamo za vsako žarišče načrt zatiranja lubadarjev. Izdelamo tudi načrte za revir, gozdarski obrat in območje. Načrti morajo biti izdelani do konca meseca marca.

Primeri načrtov za nekaj žarišč

1. Pameče. Od gozdnega roba se širi žarišče v notranjost gozda. Do sedaj je bilo posekanih šest dreves, dve kažeta zelo zanesljive znake napada, tri ali štiri pa so zelo oslajbljena.

Načrt: Napadena drevesa bomo posekali, ko bo popolnoma jasno, da ne bodo preživela. Položili bomo eno ali dve lovni drevesi, jih oklestili in kontaminirali z decisom. Iz vej bomo napravili lovne kupe, ki jih bomo tudi kontaminirali. Lovna drevesa in lovne kupe bomo pripravili konec marca, kontaminirali pa, ko bomo na testnih nastavah zaznali začetek rojenja. Lovna drevesa bodo privabljala lubdarje ca. tri mesece, med tem časom jih bomo še enkrat poškopili.

2. Tratnikovo. V gozdu je bilo na pobočju med dvema jarkoma posekano veliko žarišče ca. 0.5 ha. Ob izdelavi sečišča so bili lubdarji v vseh razvojnih fazah, deloma so tudi izleteli. Les je bil iz gozda odpeljan v lubju. Na sečišču so ostale razmetane veje.

Načrt: Veje bomo zvelikli skupaj in jih do konca marca ob primernem času, ko ne bo nevarnosti za nastanek požara zažgali, ali pa bomo naredili iz njih nekaj kupov, ki jih bomo poškopili z decisom. Približno v sredino žarišča bomo postavili past s feromoni (vrečico z vabo bomo obesili šele, ko bo začel lubadar rojiti, t.j. okrog sredine aprila) ali še boljše sistem treh pastí. V istem času bomo kontaminirali z decisom vse smreke v ca. 5—6 m širokem pasu okoli žarišča 6—7 m visoko.

3. Gradišče. Manjše žarišče v gozdu. Posekanih in spravljanih je bilo že 10 dreves. Še eni smreki odpada skorja, dve kažeta znake močne oslajbljivosti. Veje so bile zložene v kupe in poškopljene s ksilolinom.

Načrt: Do konca marca bomo položili 2—3 lovni drevesi kontaminirani z decisom (ob začetku rojenja), iz vej bomo napravili lovne kupe.

4. Stari trg. V mešanem gozdu, ki deloma meji s travnikom, so na celém pobočju napadene smreke v skupinah in posamično. Žarišče ni bilo izdelano in je lubadar izletel.

Načrt: Na gozdnem robu (s travnikom) bomo od roba v razdalji ca. 20—25 m namestili vrsto pastí, ki bodo med seboj oddaljene 20—30 m. V gozdu bomo položili ob lubadarkah lovna drevesa in napravili lovne kupe, ki jih bomo kontaminirali.

Op. Takšen razpored žarišč je najtežje obvladati, zato je potrebno ravnati zelo premišljeno.

5. Skladišča gozdnih sortimentov na žagah in mehanizirana skladišča. Les, ki je napaden mora biti takoj olupljen. Skladišča mora obdajati vrsta pastí. Drevesa v 50 m gozdnem pasu, ki obdaja skladišče, bi morala biti dvakrat letno zaščitena z decisom.

Mreža kontrolnih nastav

Za preventivno kontrolo nad stanjem lubadarjev (lokacija, gostota) položimo mrežo kontrolnih nastav. Na karto (1:10000) narišemo mrežo 500 × 500 m in na presečiščih položimo na primerna mesta (gozdni rob, bližina poti in cest ipd.) lovna drevesa ali lovne pastí s feromoni. Kontrolne nastave kontroliramo 14 dnevno. O kontrolnih nastavah vodimo evidenco, vanjo tekoče vpisujemo zapažanja vsakega kontrolnega pregleda.

Delo pomladi in poleti

V skladu z načrtom zatiranja podlubnikov (revir, gozdarski obrat, GG) je potrebno pripraviti in opraviti:

— material in sredstva za varstvo gozdov: pastí, vabe, škropivo, škropilnice,

— pridobiti dovoljenja občin za uporabo škropiv in za kurjenje v gozdu,

— usposobiti in zdravniško pregledati delavce, ki bodo škropili,

— do konca marca postaviti stojala za pastí in namestiti pastí,

— konec marca položiti testna kontrolna drevesa za ugotavljanje začetka rojenja,

— konec marca in prve dni aprila položiti lovne in kontrolne nastave,

— ko se začne rojenje (sredina aprila) vstavimo v pastí vabe in zaščitimo stoječa drevesa, kontaminiramo lovna drevesa in lovne kupe,

— po enem mesecu drevesa v okolici pastí ponovno zaščitimo, lovna drevesa in lovne kupe pa kontaminiramo z decisom ali drugim preparatom.

— po dveh do treh mesecih položimo nova lovna drevesa in lovne kupe, stare pa izdelamo.

— napadena drevesa izdelamo pred izletom hroščev, jih peljemo na lupljenje ali pa kontaminiramo skupaj s sečnimi ostanki.

Zelo pomembna je kontrola: vsa žarišča in kontrolne nastave kontroliramo vsakih 14 dni do jeseni, v času kulminacije rojenja pa vsak teden ali še pogosteje. Meseca maja in junija posvetimo vso pozornost pregledu sestojev: na osnovi spremembe barve iglic odkrivamo nove lubdarke, ki jih moramo ustrezno izdelati še pred izletom hroščev.

K. Zagorc

BILANCA KRME NA KMETIJI

Dolgotrajna suša je močno prizadela travnike, pašnike in silažno koruzo. Posledica tega so nizki pridelki osnovne živinske krme. Močnejše deževje v jesenskih mesecih je sicer pripomoglo, da je travna ruša ozelenela, vendar je rast travinja zaradi krajšega dne praktično prenehala. Zaradi tega so kmetje že velik del zaloga zimske krme porabili v jesenskem obdobju, ko bi se ob normalnih razmerah morala živina še pasti.

Posledica neugodnih vremenskih razmer so občutno manjše zaloge osnovne živinske krme. To pa pomeni, da bo potrebno stalež goveje živine na posameznih kmetijah zmanjšati, oziroma manjkajočo krmo dokupiti.

Za vsako kmetijo je zelo pomembno, da že pred pričetkom zimskega krmljenja ugotovimo, koliko krme smo pridelali in koliko govedi bomo čez zimo lahko prekrmili. Kmetijska svetovalna služba že več mesecev na nekaterih kmetijah ugotavlja bilanco krme in na podlagi dobljenih podatkov izračunava krmne obroke za posamezne kategorije živali. Vendar zaradi velikega števila kmetij in sorazmerno malo svetovalcev na vseh kmetijah to ne bo mogoče pravočasno opraviti.

Zaradi tega v tem sestavku dajemo nekaj strokovnih napotkov, kako na kmetiji s preprostim izračunom ugotoviti zaloge osnovne živinske krme in koliko živali bomo čez zimo lahko prekrmili. Da bo izračun kar se da preprost, bomo upoštevali samo sušino.

ZALOGA OSNOVNE ŽIVINSKE KRME

1. Travná silaža

Travná silaža vsebuje od 20 do 35 % sušine (SS). Odstotek je odvisen od ovenelosti krme pri siliranju. Če siliramo povsem svežo krmo, vsebuje travna silaža 20 % SS. Če pa je trava pri siliranju močno ovela, vsebuje silaža tudi 35 % SS. To pomeni, da je potrebno pri ugotavljanju sušine v silaži vedeti, v kakem stanju smo silirali travo.

Pomemben podatek je tudi, koliko tehta en kubični meter silaže. To zavisi od stopnje uvelosti silaže, kakšen silos imamo in kolikšna je višina silaže. Za lažjo predstavbo in oceno navajamo nekaj podatkov:

Stopnja uvelosti	stolpni silos		koritasti silos	
	% SS	kg/m ³	% SS	kg/m ³
neuvela	20	700	20	700
uvela	30	600	30	600
zelo uvela	35	550	35	500

Izračun zaloge SS: $m^3 \text{ silaže} \times \% \text{ SS} \times \text{kg/m}^3 = \text{kg SS}$

2. Koruzna silaža

Podobno kot pri travni silaži, je odstotek sušine pri koruzni silaži odvisen od zrelosti rastlin pri siliranju. Koruza v mlečni zrelosti vsebuje 20% SS, v voščeni zrelosti pa preko 30 % SS.

Specifična teža koruzne silaže:

Stopnja zrelosti	stolpni silos		koritasti silos	
	% SS	kg/m ³	% SS	kg/m ³
mlečna	20	800	20	700
mlečno voščena	25	700	25	600
voščena	30	600	30	500

Izračun: $m^3 \text{ silaže} \times \% \text{ SS} \times \text{kg/m}^3 = \text{kg SS}$

3. Seno

Seno vsebuje od 85 do 88 % sušine. Odstotek zavisi od vrste krme, od starosti itd.

Povprečna teža enega prostorninskega metra sena:

Vrsta sena	kg/m ³
seno 1. košnje, zgodaj košeno	90
seno 1. košnje, pozno košeno	70
otava	95
seno, rezano na dolžino 10–15 cm	100
seno, kratko rezano	100–120
seno, sušeno s prevetrovanjem	95

Izračun: $m^3 \text{ sena} \times \% \text{ SS} \times \text{kg/m}^3 = \text{kg SS}$

Število GVŽ na kmetiji

Za lažji izračun bilance krme na kmetiji moramo vse kategorije živali preračunati v GVŽ. (odraslo govedo s težo 500 kg).

Primer:

- 2 kravi s povprečno težo 600 kg = 2,4 GVŽ
- 5 telic s povprečno težo 150 kg = 1,5 GVŽ

V praksi velja pravilo, da ena GVŽ na krmni dan porabi za vzdrževanje in prirejo 6 do 8 litrov mleka 12 kg sušine (SS). Pri tem je potrebno poudariti, da je ta podatek za živali z visoko proizvodnjo nezadosten. V danem primeru gre le »za preživetje«.

Na zimo se je treba dobro pripraviti, Foto: A. Klemenšek

PRIMER IZRAČUNA BILANCE KRME

a. Stalež goveje živine na kmetiji

— 10 krav s povprečno težo	550 kg na kravo
— 3 plemenske telice s povprečno težo	250 kg na telico
— 2 pitanca s povprečno težo	380 kg na pistanca
— 2 teleta s povprečno težo	150 kg na tele

b) Zaloga krme

— seno, sušeno s prevetrovanjem	324 m ³
— koruzna silaža, vošč. mleč. zrela	40 m ³
— travna silaža, uvela	25 m ³

c. Krmljenje

220 zimskih dni

Izračun:

Stalež GVŽ

— 10 krav a 550 kg	= 5.500 kg : 500 kg = 11	GVŽ
— 3 plem. telice a 250 kg	= 750 kg : 500 kg = 1,5	GVŽ
— 2 pistanca a 380 kg	= 760 kg : 500 kg = 1,5	GVŽ
— 2 teleta a 150 kg	= 300 kg : 500 kg = 0,6	GVŽ

Skupaj GVŽ: 14,60 GVŽ

Zaloga krme

— seno 324 m ³ a 0,87 a 90 kg/m ³	= 25.369 kg SS
— kor. silaža 40 m ³ a 0,25 a 700 kg/m ³	= 7.000 kg SS
— trav. silaža 25 m ³ a 0,35 a 550 kg/m ³	= 4.812 kg SS

Skupaj: 37.181 kg SS

Potrebe za zimsko krmljenje

število krmnih dni × št. GVŽ × 12 kg SS/dan
 220 krmnih dni × 14,6 GVŽ × 12 kg SS = 38.544 kg

Bilanca krme

— zaloga krme	37.181 kg SS
— potrebe	38.544 kg SS
Stanje	— 1.363 kg SS

Na kmetiji primanjkuje 1.363 kg sušine, oziroma osnovne krme za 0,5 GVŽ.

Zaključek

Z zgoraj omenjeno metodo izračunavamo okvirne potrebe po osnovni živinski krmi čez zimsko obdobje in približno oceno o porabi. Pri tem namreč nismo upoštevali potrebe po hranilnih snoveh kot so prebavljive surove beljakovine, škrobne vrednosti, vitamini rudnine, prebavljivost obroka itd. Zaradi tega je potrebno poleg te ocene na kmetijah, ki redijo živali z visoko proizvodnjo izračunati in optimizirati krmne obroke za vsako kategorijo živali posebej. Kmetijske svetovalne službe v ta namen uporabljajo posebni računalniški program, s katerim z dokaj natančnostjo optimiziramo krmne obroke, izračunamo bilanco in svetujemo uporabo dopolnilnih krmil za vsako kategorijo živali. Opisani postopek, ki je enostaven pa nam omogoča, da še pred pričetkom zimskega krmljenja vsaj približno ugotovimo, koliko krme v resnici imamo na kmetiji in koliko živali bomo čez zimo lahko prekrmlili. Najhuje je, da šele ob svečnici ugotovimo, da so silosi in skedenj skoraj prazni.

JOŽE PRATNEKAR

Vesela novica za kmečke gospodinje:

PRI PEKI KRUHA BO POMAGAL MEŠALEC

Že stare babice so rade povedale, da je mesenje testa za kruh in pa peka kruha na kmetih tudi eno izmed težkih del. Če hoče kmečka gospodinja v domači krušni peči speči tudi do deset hlebov domačega rženega kruha, porabi veliko moči. Toda danes so že časi, ko lahko tudi stroji za pripravo testa opravijo svojo delo in s tem olajšajo delo gospodinje. Na Vržišnikovi kmetiji na Selah smo gospodinjko Rozko Hovnik tisti dan, ko smo bili pri njih, zatekli pri peki kruha. Testo za kruh je pripravila v posebnem univerzalnem mešalcu, o prednosti tega mešalca na kmetiji pa nam je pripovedovala: »Že več kot eno leto imamo na naši kmetiji tale mešalec za testo, in ga ne bi zamenjala z nobenim drugim strojem. Včasih sem veliko na roke mesila testo na kruh in po pravici vam povem, to je na kmetih težko delo.

Vsa presrečna sem, da smo kupili ta mešalec, ki nam veliko pomaga tudi pri kolinah. Z njim mesimo meso za klobase in salame. Poleg tega pa ima ta mešalec še to prednost, da lahko na njega pritravimo še mesoreznicu, s katero zrežemo meso in slanino. Ta mešalec je vse stran-

ski, saj je delo z njim čisto preprosto in lahko...«

Take univerzalne mešalce z prostornino 30 litrov ter 40 in 70 literske izdelujejo že več kot leto dni v SIT, v nekdanji tovarni kos v Slovenj Gradcu. Branko Štamulak, serviser in demonstrator v tem podjetju, pravi, da je za njihove izdelke izredno zanimanje in, da so jih dosedaj prodali že čez 200 strojev. »Veliko zanimanje za naše univerzalne mešalce je celo v sosednji Avstriji, kamor smo jih že veliko prodali. Vse bolj pa se zanje zanimajo naši kmetje, saj gospodinjnam olajšajo veliko dela pri peki kruha, uporabijo pa se lahko pri kolinah.

Mešalci so iz nerjaveče pločevine in umivanje in čiščenje je čisto enostavno. Na željo kupcev pa na mešalec montiramo tudi njihove mesoreznice, in je seveda s tem cena mešalca nižja...« pravi Branko Štamulak.

Ker je čas kolin že tu, je prav, če bi si pri SIT v Slovenj Gradcu takšen mešalec ogledali in se odločili tudi za nakup, saj bi s tem olajšali veliko dela gospodinjni, veliko pa bi vam pomagal pri koli-

Rozka Hovnik: »Brez tega mešalca si ne moremo zamisliti, kako bi pekla kruh...«

nah. Kot pravijo pri SIT, bodo začeli izdelovati tudi manjše mešalnike za pripravo od dveh do štirih hlebov kruha.

F. Jurač

Ošvenova mama Tereza — 80 let

Pred desetimi leti, leta 1982, sem napisal v Viharniku, da so 6. oktobra praznovali pri Ošvenu, na hoteljski domačiji visoko na pobočju Uršlje gore 70 letnico Ošvenove mame Terezije.

Letos 6. oktobra 1992 so pri Švenu zopet praznovali. Tokrat so praznovali 80 letnico življenja in dela Ošvenove mame Terezije, ki je še vedno čvrsta, delovna in živahna, tako kakor pred desetimi leti.

Tako kot sem zapisal za njeno 70 letnico, da je duša in gonilna sila pri Ošvenu, je tudi še sedaj, ko je stara 80 let.

Čeprav je v teh desetih letih izgubila in pokopala moža, bila tudi malce bolna, je še vedno vsa polna delovne vneme in energije.

Vsak dan sama kuha, lika perilo, peče kruh, pomiva posodo. Rada, tako kot poprej vsako leto, hodi na izlete, da kaj novega vidi in se sprosti. Tudi letos je bila na izletu članov ZB Kotlje, ki so obiskali Glažuto na ruškem Pohorju.

Ob jubileju je Ošvenova mama Tereza že tudi babica in prababica. Vesele je, ko vidi, kako raste mladi rod njenih vnukov in pravnukov pri Ošvenu.

Vsi, ki Jošvenovo mamo Terezo poznamo, jo spoštujemo in radi imamo, ji iz vsega srca želimo obilo zdravja, sreče in veselja v njeni visoki, častitljivi starosti. Želimo ji, da bi si takšna, odrezava in dobre volje čakala še mnoga, mnoga leta pri Ošvenu, pod kamenitimi stenami košate Uršlje gore! Še mnogo, mnogo, zdravih, srečnih let, draga Ošvenova mama!

Rok GORENŠEK

V območju koroške krajine naši sodelavci, gozdarski strokovnjaki, že vrsto let redno sodelujejo s šolami z različnimi predavanji o pomenu gozda, o gozdarski dejavnosti, sodelujejo na ekskurzijah, urejajo gozdne učne poti ipd., mlade šolarje pa o tem seznanjamo tudi preko raznih medijev.

Tako je sredi oktobra urednica otroških in mladinskih radijskih oddaj Radia Ljubljana Maja Levstik posnela pri nas polurno oddajo za otroke o zgodovini gozdarstva v našem območju, o funkcijah gozda in ekoloških problemih v gozdu. V oddaji je sodeloval dipl. ing. gozdarstva Andrej ŠERTEL in otroci osnovne šole Šmartno pri Slovenj Gradcu.

Ida ROBNIK

Kje so lepi stari časi, ko so v Tovarni kos v Slovenj Gradcu še takole izdelovali kose?

Foto: F. Jurač

Zlata poroka Ludvika in Tončke Germ

V soboto, 22. avgusta sta si v ožjem krogu svojih potomcev pred oltarjem župnijske cerkve na Muti po petdesetih letih ponovno obljubila večno zvestobo Ludvik in Antonija Germ. Gospod dekan je njima naredil lep in ganljiv nagovor.

Ludvik se je rodil l. 1918 v Lovrencu pri Ivniku (Avstrija) Tončka pa na Pernicah. Oba izhajata iz najemniških družin in sta se našla kot hlapec in dekla v Podlipju pri Janežu. Komaj sta se poročila že je bil mož Ludvik prisilno mobiliziran v nemško vojsko in Tončka se je morala z otrokom znajti, kakor je vedela in znala v strahu za možovo življenje. Mož se je po hudih preizkušnjah srečno vrnil v svoj domači kraj. Skupno življenje sta nadaljevala na visokogorski najemniški kmetiji, odkoder je hodil v službo v dolino vsak dan v vsakem vremenu poleti in pozimi, tudi po visokem snegu, za kar je porabil v slabih razmerah dve do tri ure na eno stran. Žena Tončka pa se je ob vzgoji štirih deklet udinjala z kmetovanjem ter pomagala odsluževati najemnino.

Končno se je njima posrečilo s prihranki kupiti lasten domek z nekaj zemlje, kjer si lahko pridelajo najmanjši živež ob cestarski službi in urejanju lastnega domeka so se Ludviku natekla delovna leta in starša bi uživala popolno harmonijo ob hčerki Bernardki in zetu, a se je nad Tončko zgrnila popolna tema tako, da še komaj loči dan od noči ter ne more videti svojih potomcev in narave, le po glasu pozna ljudi, ki jo obiščejo.

Vsi, ki njujo poznamo, jima želimo, da bi v lepem sožitju s potomci zdrava in čila uživala še veliko let mirnega in zadovoljnega življenja.

Ludvik MORI

Zlatoporočnica: Ludvik in Antonija Germ

KAKO GASILCI POMAGAJO KMETOM OB SUŠI

Kakor po vsej Sloveniji tudi na našem koroškem koncu primanjuje kmetom vode, zato morajo priskočiti na pomoč gasilci.

Na kmetiji Slavka Trosta, po domače Zavreta, ki jo je podedoval od svoje tete, je bilo treba postoriti vse na novo; Od hleva, v katerem je sedaj 19 glav živine do hiše, ki jo sedaj gradi na novo.

Na kmetijo sta se preselila z ženo iz Razborce nad Mislinjo. Oba sta pustila službo in se spoprijela s kmečkim delom. Glavni vir dohodka vidita v gozdu in živini. Vendar je v teh časih težko obnavljati kmetijo in še postoriti marsikaj, saj 5 članska družina, posebno trije šoloobvezni otroci, mnogo rabijo za šolo. Kljub temu, da imajo do šole 7 km, radi pomagajo na kmetiji. Največji problem na kmetiji je ob suši pomanjkanje vode. Ker pa je do kmetije speljana kamionska cesta, so mu na pomoč priskočili gasilci iz Starega trga, ki so mu dvakrat tedensko pripeljali cisterne vode, a za to mora odšteti tudi prepotreben denar, ki bi ga lahko vložil drugam. Gasilci iz starega trga prevažajo ob suši vodo od Starega trga, Sel-Vrh, Raduš in Gmajne. Vsi kmetje, katerim primanjkuje vode, menijo, da bi se lahko denar za prevoz vode našel nekje drugje, ne pa iz njihovih žepov.

Franc AREH

Sprehod po gozdnih učnih poteh

Gozd je že več kot dve leti zanimiv za vse tiste, ki se na gozd, kot ekosistem, bolj malo poznajo. Radi bi bili veliki strokovnjaki pri razbijanju »monopola« slovenske gozdarske stroke. Vplivali bi radi na spremembo gozdnega prostora kot vir takojšnjega zaslužka. Pa pustimo pri miru politiziranje okoli gozdarstva. Raje se podajmo po gozdni poti in se prepustimo užitkom, katere ti narava v gozdu nudi. Vsaka gozdna pot je lahko učna pot, seveda če znaš na njej opazovati in prisluhniti gozdnim lepotam. Tudi za to je potrebna ljubezen do narave, še posebno pa občutek za opazovanje. Spoznanja, da je naš planet vse bolj onesnažen, da naša dolina ni več čista, da se sušijo drevesa v mojem gozdu — vse to nas sili v nova spoznanja našega zelenega plašča.

Marsikdo misli, da veže gozdarja na gozd predvsem ekonomska ljubezen. Pa ni tako! Močno se zavedamo varovalnih in ostalih vsesplošnih funkcij gozda. Zdi se nam nujno potrebno, da predstavimo gozd negozdarjem, še posebno pa mladini. Zato gozdarji že vrsto let urejamo daljše in krajše učne poti skozi gozd. To so urejene poti s smerokazi, označbami posameznih drevesnih in grmovnih vrst, opisi vloge gozda in ekoloških opozoril ter drugo. Po njih gozdarji ob pomoči učiteljev — naravovarstvenic vodimo mlade nadebudneže, da spoznavajo naravo. Priznati moram, da jim pogostokrat prisluhnemo tudi mi in se od njih učimo novih prijemov vodenja po teh poteh. Ni lahko biti ekološki učitelj mladim nadebudnežem. Nekateri vidijo v gozdu samo sekiro in traktor, veliko pa je med njimi že takih, ki vedo, da nas gozd pa tudi drevo varujeta.

Že vrsto let se gozdarji širom po Sloveniji ukvarjajo z učnimi potmi. Poznamo velike in male učne poti. Kočevski gozdarji pa se tudi

ukvarjajo s popotništvom. Organizirano vodijo po peš poteh mlade, v gozdarskih bajtah (logarnicah) pa imajo z njimi celodnevne naravoslovne dneve. Vse več pa je zanimanja za krajše učne poti ob neposredni bližini šol. Teh poti ni potrebno tehnično opremiti.

Na improviziranih učnih poteh je potreben samo dober vodja z veliko domišljije in smisla za opazovanje.

V koroški regiji se šolarji podajajo na dve učni poti. Na Ravnah na Koroškem poskušamo že nekaj let vzdrževati malo učno pot na Navrški vrh, osnovnošolci iz Šmartnega pri Slovenj Gradcu pa skrbijo za svojo šolsko gozdno učno pot. Radeljski osnovnošolci se pogovarjajo z gozdarji o dokončni ureditvi učne poti v samem parku gozdarskega obrata. V Dravogradu je zmanjkalo denarja za ponovno oživitve gozdne učne poti na dravograjski grad.

Vse učne poti so namenjene spoznavanju narave in obnašanju v njej. Ugotavljamo pa tudi, da si posamezniki sproščajo svoje moči nad smerokazi in ostalo opremo na učnih poteh. Spoznavamo najrazličnejše oblike razbijskega. Še posebno so opazni rezultati slabe

starševske vzgoje posameznikov na ravenski mali gozdni učni poti.

Gozdarji, ki se zanimamo za gozdne učne poti in za delo z mladimi, smo združeni v »Pododboru za učne poti.«

Enkrat na leto se srečamo na novi gozdni učni poti, nekeje v Sloveniji. Tako smo letos izmenjali svoja mnenja na gozdni učni poti Planina na Mirni gori. Mirna gora je sestavni del jugovzhodnih pobočij Kočevskega Roga. Ob ogledu te prijetne gozdne učne poti smo ugotavljali, da interes za takšno obliko ekološkega osveščanja med mladimi in učitelji je. Potrebna sta nadaljnje zanesenjaštvo in vztrajnost posameznikov, ki se že vrsto let skoraj amatersko ukvarjajo s to dejavnostjo. V preteklosti tudi med gozdarji ni bilo pravega poslušanja za postavitev teh poti. Danes, ko je gozdarska malha bolj prazna, so naše želje po ureditvi najrazličnejših poti večje, a težje uresničljive.

Upam, da bomo kmalu prebrodili krizno obdobje in se bomo sproščeno sprehodili po kakšni gozdni učni poti. Morda bomo prav na njej ugotovili, da naše »zeleno« okolje ni več tako močno prizadeto!

Gorazd MLINŠEK

70 let naše Slavke

Le kje so tri desetletja naše Slavke, ki so ji minila ob zvonjenju trikrat dnevno. Zvonovi so iz lin oznanjali ljudem, da se dan budi ali tone v noč z besedo zvonov AVE MARIJA, saj so zvonovi peli z njenim srcem. To so leta naše Slavke Smrekar, ki je ob vsakem času in vremenu imela veliko skrb za zvonjenje, zjutraj, opoldan in zvečer. S svojim zvonjenjem je vabila krajanke v cerkev. Mnogo, premnogo pa jih je pospremila z zvonjenjem na pokopališče. Slavka je povedala, kako težko je bilo, ko je bilo treba zvoniti še ročno. Lepi in slabi spomini so se ji povrnili nazaj za tri desetletja njenega zvonjenja. Želimo, da bi Slavka kljub svojim letom še naprej opravljala svoje delo.

Še mnogob zdravih in srečnih let Slavka.

Franc AREH

IZ SKUPŠČINE SLOVENIJE

Zadnji čas so seje slovenskega parlamenta vedno gostejše in daljše. V skupščinski proceduri so in še prihajajo vedno novi zakoni, ki jih je treba »nujno« sprejeti, kar je posledica tega, da smo v preteklem obdobju z njimi pri sprejemanju zaradi določenih razlogov odlašali.

Poleg že sprejete volilne zakonodaje je zdaj najbolj aktualen Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij, ki naravnost zavira izvajanje drugih, že sprejetih zakonov. S tem v zvezi je bil sprejet zakon o spremembi Zakona o zadru-
gah.

Sprejem predloženega zakona je bil nujen, ker že tečejo roki za odločanje o lastninjenju podjetij po Zakonu o zadru-
gah, pri tem pa Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij, na katerega se Zakon o zadru-
gah izrecno navezuje in sklicuje, še ni sprejet. Zato določb 57. do 64. člena Zakona o zadru-
gah ni mogoče izvajati pred uveljavitvijo Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij.

S sprejetim zakonom je podaljšal rok za odločanje o lastninjenju podjetij po Zakonu o zadru-
gah, rok za sprejem odločitve o načinu preoblikovanja teh podjetij in rok za samo preoblikovanje podjetij. Po Zakonu o zadru-
gah bi morala pristojna ministrstva odločati o zahtevkih zadrug glede lastninjenja podjetij do 28. 11. 1992, po izteku tega roka pa imajo stranke v tem postopku pravico do tožbe na Vrhovno sodišče Republike Slovenije.

Ta zakon je torej podaljšal roke za odločanje o že vloženih zahtevkih zadrug o lastninjenju podjetij po Zakonu o zadru-
gah (62. člen), roke za preoblikovanje teh podjetij v družbe (58. člen) in roke za sprejem odločitve o načinu preoblikovanja teh podjetij (60. člen) ter jih vezali na uveljavitev zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij.

Ta zakon torej omogoča, da se bo tudi na lastninjenje podjetij, ki se bodo lastninila po Zakonu o zadru-
gah, smiselno uporabljal Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij, kot je to že določeno z Zakonom o zadru-
gah, ni pa izvedljivo, ker Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij še ni sprejet. Vsi zgoraj navedeni roki začnejo teči 6 mesecev po uveljavitvi Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij.

Pri spremembi tega zakona je hotela vlada RS in neka skupina poslancev predstaviti svoj piskrček. Vložili so amandmaje, ki bi kratili pravico kmetov zadrugnikov do zadrugnega premoženja, ki ga določa X. poglavje Zakona o za-

drugah. K sreči so bili ti amandmaji zavrnjeni.

Za ublažitev letošnje katastrofalne suše sta bila vložena osnutek in predlog Zakona o uporabi sredstev solidarnosti za odpravo posledic suše v letu 1992. Po oceni posebne republiške komisije znaša ocenjena škoda po suši nad 16,5 milijard SIT. Sredstva v višini 400 milj. SIT zbrana na podlagi Zakona o oblikovanju sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč, bo vlada RS na podlagi celovitega programa namenila za odpravo posledic suše v kmetijstvu.

V ta namen bo vlada na podlagi dokončne ocene škode po suši s strani občin določila kriterije in pogoje, pod katerimi bodo prizadeti po suši upravičeni do pomoči. Predlagani zakon bo omogočil vladi, da enakomerno porazdeli pomoč po suši, ne glede na viro financiranja in različno gospodarsko moč prizadetih občin.

To navaja predlagatelj v svojem uvodu, kar pa je v nasprotju z 2. členom predlaganega zakona. Ta člen se glasi:

Sredstva iz prejšnjega člena tega zakona se uporabijo pod pogoji, ki jih določa 9. člen družbenega dogovora o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč v Republiki Sloveniji (Uradni list SRS, št. 29/89).

Citirani člen iz družbenega dogovora iz leta 1989 določa, da se solidarnostna sredstva delijo po odstotkih družbenega prihodka iz kmetijstva. To pomeni, da bi bili s tako porazdelitvijo solidarnostnih sredstev oškodovani (prikrajšani) kmetje v industrijsko razvitih občinah. Suša pa je prizadela vse kmetije, ne glede na gospodarsko moč posamezne občine!

Zato smo v skupščini poslancev vložili amandma, da se besedilo 2. člena predlaganega zakona spremeni tako, da bodo solidarnostne pomoči deležni vsi prizadeti kmetje, ne glede na gospodarsko moč posamezne občine.

Kjerkoli se kaj deli, nastane prepir! Ta bo najbolj prisoten v občinah, zadru-
gah in med — kmeti!

Ajnžik

POGLEJTE IN NAPIŠITE

Čas kolin je tukaj in na kmetijah so že marsikje mize bogato obložene s svinjskimi dobrotami. Tudi tile pujski na fotografiji bodo nekega dne dobrodošli za domači praznik.

Slika je zanimiva, vi pa, dragi bralci, k tej sliki napišite podpis in nam ga pošljite. Tri najbolj duhovite odgovore bomo nagradili. Eno nagrado prispeva Mesnina Otiški vrh v vrednosti 3.000,00 SIT, dve pa uredništvo.

Uredništvo

Ne smemo jih pozabiti!

Ko sem nekega dne listal po starih zapisih in pregledoval slike, mi je prišla pod roko tudi tale fotografija. Takoj se mi je utrnila vrsta spominov in misli na tiste čase pred 25 leti. Spomnil sem se na pokojnega Franca Pečovnika, gozdnega delavca iz Plešivca, katerega zadnje slovo od njegovih sodelavcev predstavlja pričujoča slika.

Pokojni Franc Pečovnik se je rodil davnega leta 1904 na samotni gorski kmetiji Vernarce pod Uršljo goro, ki je bila last grofa Thurna. Življenje mu ni bilo nikoli z rožicami postlano. Garal je s svojimi brati in sestrami na trdi gorski zemlji za skromni vsakdanji kruh. Za vse ostalo pa si je moral poiskati za službo po širnih grofovskih gozdovih v Plešivcu.

Franca sem spoznal že v otroških letih, boljše pa sem ga spoznal, ko sem sam začel iskati službo v gozdu v Plešivcu, kjer so ravno takrat rabili mlade fante za izmero gozdnih sestojev za ureditev svojih elaboratov.

Veljal je za pridnega in dobrega delavca, katerega je vsak rad imel v svoji skupini. Tudi sam sem mnogo pozneje, po vojni delal z njim, in se še sedaj rad spominjam njegovega pripovedovanja, njegovih izkušenj in iznajdljivosti pri delu v gozdu. Ker je bil najstarejši v številni Vernarski družini, je bil tudi neka-ko določen, da bo prevzel skromno očetovo gospodarstvo, zato se je malo pred drugo svetovno vojno oženil in si je poiskal ženo, pridno in skromno Zofijo iz Libelič, ki mu je potem pomagala pri delu in mu zvesto stala ob strani.

Ni pa njima, kot tudi mnogim drugim, pri- zanesla vojna. Ker se je zameril oskrbniku plešivskega veleposestnika Skubica, ga je ta premestil najprej iz Vernarce v Suhi dol k Po- točniku za podnajemnika, pozneje med voj- no pa ga je dal z družino vred izseliti v Srbi- jo.

Vendar pa Franc, vajen vsega hudega in tr- dega življenja, in v upanju, da se bo vrnil spet v svoje ljubljene plešivške gozdove, je tudi to preizkušnjo srečno preživel in se je po vojni vrnil z družino domov ter se takoj zapo- silil pri Gozdni upravi Slovenj Gradec, v re- virju Plešivec.

Pokojni Franc je bil še »holcar« starega kova. S svojo spretnostjo si je znal pomagati pri vsakem, še tako težkem delu na terenu v gozdu. Bil je vesten in natančen in je nad vse ljubil red v gozdu na svojem sečišču. Takrat, v njegovih časih, se je v gozdu uporabljalo še izključno samo ročno orodje, ki pa je moralo biti dobro negovano in nabrušeno, če si hotel doseči normo in kaj zaslužiti. Ročna žaga, ce- pin in sekira, to je bilo osnovno orodje za vsakega gozdnega delavca. Motornih žag še ni bilo, in nobenih traktorjev ali žičnic za spravilo lesa iz gozda. Takrat smo uporablja- li ročne žage »amerikanke« s kombiniranim zobovjem, katere brušenje je bila že prava mala umetnost, in Franc je bil eden izmed redkih, ki je to spretnost dobro obvladal in tudi nas mlajše učil.

Gozd je ljubil nad vse, dajal mu je kruh, tolažbo in oddih. Pri njegovem delu v gozdu se mu je smililo vsako drevese, da bi ga ne poškodoval. Vedno je imel v nahrbtniku ali v žepu kos vrvice ali žice, da je mlada dreves- ca, ki so mu bila napoti pri podiranju, lepo odmaknil in privezal, da jih ne bi polomil. Lahko rečem, da je bil nam mlajšim gozdnim delavcem v marsičem pravi vzgled.

Stari pregovor pravi, da če hočeš, da te lju- dje hvalijo, moraš umreti, vendar Franc je bil že za časa svojega življenja pri svojih sode- lavcih in sosedih priljubljen in spoštovan. To se je pokazalo tudi ob njegovi prezgodnji smrti, ko se je odpravljal na svojo zadnjo pot iz Suhega dola na razborško pokopališče. Njegovi sodelavci so se polnoštevno zbrali, ga spremljali in ob zvokih motornih žag, s katerimi mu ni bilo usojeno delati, položili v hladno zemljo k njegovim prednikom.

Kmalu bo dan mrtvih, dan spominov na naše drage, ki so nas zapustili. Ne bomo pa tudi pozabili na naše pokojne gozdne delav- ce, ki počivajo po težkem delu po širni slo- venski zemlji, posebno pa naših bližnjih so- delavcev iz revirja Plešivec, ki so nam pripra- vljali in utirali pot za boljše in lažje delo v gozdu. Vedno se jih bomo spominjali.

Rudi Rebernik

Zadnja pot takrat najstarejšega gozdnega delavca Franca Pečovnika iz Suhega dola na razborško pokopališče. Spremljali so ga njegovi, sedaj tudi že upokojeni, sodelavci.

NAŠI JUBILANTI

Meseca novembra praznujejo

10 let dela

Mirko BARUNČIČ, Gradnje

20 let dela

Branko MLAČNIK, GO Črna

Srečko GOLOB, GO Radlje

Helma KOTNIK, DSSS

Ida ROBNIK, DSSS

JESENSKA — JEŽEK!

*»Dobro jutro, striček ježek!
Dobro jutro, dober dan!
Ali se boš šel krojača,
saj si ves s šivankami obdan.«*

*Moško ježek v dalj koraka,
in odkima z glavo:
»Ne bom se šel nikdar krojača,
pa tudi če iglic imam sto.*

*Koliko iglic s sabo nosim?
Pridi in mi jih preštej!
Ni jih le sto — temveč tristo,
če sem se zmotil, mi povej.*

*Jaz po hruške grem medene,
vmes tud' sladko jabolko,
da se nahrustal bom pred zimo.
Uh — kako spančkal bom sladko!»*

Veronika PLEŠEJ

SLADKA GRENKOBA

*Ko v neko hišo prvič sem prišel,
od začudenja sem onemel.
Res, da velik je prostor bil,
a gnusobe svoje ni prekril.*

*Z vinom so se vsi opajali,
pa prav smešno so se majali.
Kletvice sem slišal vsepovsod,
mož v belem pa je praznil sod.*

*Pesem spačena je zadonela,
ni ne glave in ne repa imela,
tudi ženske zraven so bile,
za denar so se prodajale.*

*Prav po tistem sem se bil zgrozil,
pa ko sem ga malo sam popil,
z drugim sem očesom gledal to,
vedno bolj mi je vse všeč bilo.*

Zlatko ŠKRUBEJ

Vsi so venci beli, samo moj zeleni!

Jesenski dež drsi po šipah, listje se vrtni in v vetru in tiho pada na mater zemljo. Tudi naši dnevi, leta se trgajo od stebila življenja in tonejo v večni mir.

V takšno tihoto se je odela hribovita domačija, stara že več sto let. Hiši, ki je bila zidana s kamenjem, se je marsikje kamenje krušilo, da se je videl omet, ilovica ter zemlja. Tako so nekoč gradili naše domačije.

Hlev, ki je počasi lezel vkup, je bil priča, da ga ostareli gospodar ne more več obnavljati. Kozolec pa je že bil podoben beraču, ki se opira na popotno palico. Takšna je bila Breznikova domačija. Stala je visoko v hribih, da je bil dostop do nje težaven, cesta ni bila zorana, kot je ob drugih kmetij, le stara gozdna cesta je vodila do nje. Dražniki, ki so bili na cesti vgrajeni, so že davno sprhnili. Ni bilo nikogar, ki bi nadomestil nove. Gospodar, ki je prišel iz hleva s košem na rami, ga je odložil oz. obesil na klin pri hlevu, si očistil obleko, stresel klobuk, saj je bil poln sena in se napotil proti hiši. Malo je postal, se oziral v nebo rekoč: »Hja vreme se spreminja, treba bo v gozd, da ngrabimo listja, kaj veš, kakšna bo zima?« Žena Lona se je pravkar pojavila na hišnem pragu: »Mislila sem te že klicati, koruzni močnik se je močno ohladil!« »Nič zato«, ji je odvrnil »saj veš, da nimam zob, pa ne bo treba zvečiti. Bo kar zletelo v želodec.« »Potem boš pa ponoči vpil in klical na pomoč vse svetnike, ko tako požrešno ješ!«

»No, no, zopet si začela svojo staro pesem! Saj veš, da se starega konja ne da naučiti voziti kot mestne, ki so vpreženi v imenitne kočije.« »Bog pomagaj, s teboj je pač križ«, je odgovorila Lona, se ježno obrnila in pred njim stopala v hišo. V kuhinji sta odmolila jutranjo molitev ter pričela iz glinaste skledje jemati koruzni močnik, ki je menda kar obema dobro teknil. »Ali je Drejc že doma iz službe«, je vmes vprašal gospodar. »Ne, ni ga še«, mu je odgovorila Lona. »Le kje se mudi? Sem mu že sinoči naročil, naj pohiti, da bova šla v gozd po listje, kar ste ga ženske že včeraj ngrabile. Bojim se, da bi ga dež zamočil.« Stenska ura je počasi tiktakala, merila čas, ki se ne vrača. Kazala je že na pol deveto. Oče je stopil na hišni prag, gledal v dolino in poslušal, če se že ne kje sliši glas motornega kolesa. Napenjal je ušesa, ki so že bila močno naglušna, a, žal, nič ni bilo slišati. »Salamenski mulc! Le kje se mudi?« si je govoril sam pri sebi. Sonce je v novembrskih dneh bolj malo kukalo iz oblakov, tako da je večino dneva jesenska megla prekrivala doline. Čas se je že pomikal na deseto, ko se je pred hišnim pragom ustavil avto, na katerem je pisalo policija. Iz njega sta stopila dva uniformirana policaja in se napotila proti hišnim vratom. Potrkala sta in vstopila. Lona je pravkar stopila iz kuhinje, v roki je držala glinasto skledo preostalega močnika, mislila ga je nesti psu Lesiju. Ko je zgledala uniformirana človeka se je močno prestrašila, da ji je skleda zdrsnila iz rok, in se razbila na drobne kosce. Močnik se je raztresel povsod, celo na

obleko policaja ga je nekaj priletelo. Vsem je bilo nekako nerodno, žena se je pričela opravičevati z besedo: »Ne zamerite gospodje, sam pač hribovska ženska, ki jo vsak nepričakovani obisk nekako prestraši.« »Nič mam'ca«, ji je prijazno odgovoril starejši policaj in kar naravnost vprašal: »Je tukaj pri Brzeniku?« »Je«, je odgovorila Lona. »Bi vstopili malo v kuhinjo«, je nadaljeval državni uslužbenec. Ko so stopili v kuhinjo, je oče ravno iz zidne omarice vzel steklenico črničevca, si nalil in ga krepko nagnil. »O, dober dan«, jih je pozdravil, »ravno prav, da sta prišla, tudi vama bom nalil, prileglo se bo!« »No, prav, oče pa nalijte šilce. Izpila ga bova, nato pa bova vama povedala, zakaj sva prišla.« Kristus, menda ja ni z nami kaj narobe? je sklenila roke Lona, in se pričela bati. »Pomirite se, mama!« jo je miril mlajši, ki je nekako težko zadržal pekoče žganje, ki ga je zagrelo po grlu. »Je mogoče z našim Drejcem kaj narobe«, je vprašal oče. »Da«, je odvrnil policist. »Preživel je težko prometno nesrečo, rešilec ga je peljal v slovenjegraško bolnico.« »O, moj Bog«, je zajokala Lona, da ja ni kaj hudega! Policist ji je povedal: »Ko je zavijal na drugo cesto ni bil previden, kot žal mnogi njegovi vrstniki, ne.« »Kaj bova pa sedaj«, se je žalostno sklonil oče v dve gubi. »Ostal sem sam za delo, on pa bo ležal tam v bolnici. Kako bomo pa vse to plačali, ko je danes vse tako drago?« »Naj vam povem, oče, oblecite se praznje in se boste kar z nama peljali v slovenjegraško bolnico. Tam boste dobili vse podrobne informacije o vašem sinu.« Le pohiti, ga je silila žena Lona. Videti, kako sta prijazna, celo s seboj te bosta vzela, da ne boš plačeval avtobusa.«

Ko se je oče preoblečel, je bil ves zmeden, niti nog si ni umil, kar na neumite noge si je obul nogavice, težko si je zapel srajco. Kljub temu da je bil nekoč pri vojaki vedno pravi, da mu danes oblačenje ni šlo od rok. Misel mu je uhajala na Drejca, ki je bil še njuno edino upanje, da bo ja pustil nekoč delo v tovarni in se poprijel kmetovanja. Ko je bil nare, sta oba policaja lepo pozdravila mater z besedami: »Mati le potolažite se, če pride v življenju kaj težkega, moramo vse prestati.« Čez čas se je avto napotil v dolino, hitro so se pripeljali v mesto. Med vožnjo niso dosti govorili, ker sta po radijskih zvezah imela policista svoje pogovore.

Velika bela stavba je objela očeta, ko je plaho vstopil v bele prostore. Duh po bolnici mu je napolnil nosnice, da ga je skoraj prisililo na bruhanje. Stal je na dolgem hodniku, se oziral na vse strani, če bi prišla kakšna sestra ali zdravnik, ki bi ga vprašal, kaj je z njegovim sinom? In res, odprla so se neka vrata, pojavila se je sestra, ki je imela na obrazu masko, za njo je stopal možak v beli halji in prav tako je imel na obrazu masko. »Ne zamerite kmečkemu človeku«, je prijazno ogovoril sestro: »iščem svojega sina!« je dejal.

»Kako se pa piše?« je vprašala sestra. »Breznikov Drejc mu pravijo. Dva policaja sta se pred pol ure pripeljala k nam in sporo-

čila, da je sin imel prometno nesrečo, zato sem prišel.« Med tem se je vmešal zdravnik: »Pravkar smo ga operirali, a, žal, ne zamerite oče, ni prenesel operacije. Imel je prehude poškodbe, saj ga je težak tovarnjak skoraj docela zmlal pod seboj. Mrtev je!« Oče Breznik se je sesedel na klop, padel bi, če bi ga sestra in zdravnik ne podprla za roke. »Oh ti moj ljubi Bog, da se je moralo tako zgoditi! Kaj bomo pa sedaj brez njega?« Zdravnik ga je miril: »Skušajte razumeti, oče! Vsak dan se to dogaja. Mnogi mladi ljudje so preveč vihravi, preveč se zanesejo na sebe in premalo so previdni. Stopite z menoj v pisarno!« mu je velel zdravnik. Plaho je vstopil za njim, klobuk je držal v roki, po licu so mu drsele solze, brada mu je drhtela, ves je bil iz sebe.

Ni se zavedal, kaj se z njim dogaja. Ko je zdravnik opazil njegovo zmedo, težave, je velel sestri, da mu je dala pomirjevalno injekcijo, ki pa žal, ni pomagala, ker je pil žganje. Prejel je mrliški list, vse ostalo je uredila pogrebna skupnost, ki je v krsti popoldan pripeljala mrtvega Drejca. Pojavil se je na ulici. Imel je srečo, da se je sosedova Andreja pripeljala s fičkom njemu nasproti. Obstala je, ga povabila, naj prisede in se čudila, kaj vendar dela v mestu! Med jokom ji je razložil, kaj se je zgodilo z Drejcem. Tudi njej se je pojavila solza v očeh, saj si je natiem želela Drejeve bližine ker je bil pošten, priden fant. Sedaj pa je vse splavalo po vodi. Peljala ga je naravnost domov. Jok, ki se je razlegal shriba, ko se je cerkveni zvon oglašil z zvonenjem mrliču, so se ljudje spraševali, kdo je umrl?

Vest se je naglo širila v dolino in naenkrat se je pri Brezniku zbralo ljudi. Eni so pripravljali mrliški oder, drugi so pomagali in tolažili ostarela starša: »Bomo že mi pomagali, da bo šlo delo naprej!« Tako vedno govorijo ljudje, kadar se kje pripeti kaj takšnega, pozneje pa se to le malokje izpolni.

Bedeli so številni, tudi rož je bilo polno okrog mrtvega Drejca, ki je negiben ležal med svečami. Ljudje so tiho stopali, dajali njima roke rekoč: »moje sožalje!« Nato so se pomudili pri mrliškem odru. Ali so molili, ali pa se spraševali, kako se je moglo to zgoditi. Tretji dan je ob 3. uri pripeljal mrliški, pogrebni avto in sosedovi fantje, Drejcovi prijatelji, ki so na sebi imeli bele trakove, so dvignili pokrov krste. Še prej pa so, kot je že naša stara navada, pretrgali rožni venec, ki ga je imel Drejc navitega na mrtve roke. Jok matere in očeta in mnogih ni mogel ublažiti bolečine, ki jo je takrat čutilo materino srce.

Po zadušnici so Drejca fantje spustili v šenjanško pokopališče. Med tem ko je župnik opravil pogrebni obred, se je tiho nekje od daleč oglasila pesem: »Vsi so venci beli, samo moj zeleni!« Domačija se je oddala še v večjo žalost. Povsod opaziš novembrsko tihoto, povsod veje mrliški dih, Drejca ni več! Življenje gre naprej svojo pot in nihče več ne vpraša, kako sedaj živita ostarela Breznikov? Pozabljene so izgovorjene besede: »Bomo že pomagali!«, da, to je izrečeno marsikje, ostale pa le samo izgovorjena beseda. Prizadete mu, ki je izgubil svojega ali svojega, ostane žal samo fraza — bomo že pomagali! Takšno je naše življenje!

Viktor LEVOVNIK

NOGARJEVEMU OČETU V SPOMIN

Tiho in mirno je ugasnilo življenje Alojzu Tretjaku, Nogarjevemu očetu iz Razborca. Njegovo utrjeno in izčrpano srce je oddalo zadnjo kapljico krvi, potem pa je za vedno obstalo. Na vrtu miru, na šentiljskem pokopališču v Mislinji se je od njega poslovila velika množica svojcev, sosedov, prijateljev in znancev.

Na Nogarjevi kmetiji v Razborci je 16. junija 1904. leta stekla njegova zibel v številni kmečki družini, kjer je bilo 12 otrok. Že rosn mlad se je navajal na težka kmečka dela in vzljubil je zemljo in naravo. Kot močan kmečki fant je dolga leta s konji vozil iz pohorskih gozdov les v dolino in si s tem zagotovil vsakodnevni zaslužek. Kot samouk je cepil škodljivce in z njimi pokrival strehe hlevov in hiš daleč naokoli. Izdeloval je mlinska kolesa, to pa dokazuje, da je njegov Nogarjev mlin še eden redkih, ki je

ohranjen in v njem še danes meljejo žito. Z vestnim in pridnim delom je dobil zaupanje očeta, da mu je prepustil Nogarjev grunt. Leta 1945 se je poročil s Pokličevo Štefko, s katero sta si ustvarila skrbno zakonsko ognjišče, v katerem sta podarila življenje 6 otrokom. Ko je med drugo svetovno vojno sovražnik teptal naša tla, je tudi za njega dostikrat pretela nevarnost. Odpeljan je bil v ujetništvo v Nemčijo. Po vrnitvi iz Nemčije je odšel k vojakom v Ljubljano, kjer je bil zajet.

Z odrasčanjem otrok je postalo življenje na kmetiji lažje in kmetija se je razvijala. Ko so mu začele pešati moči, je leta 1985 posestvo prepustil sinu Jožetu, ki kmetijo skrbno vodi po očetovi začetni poti. Nogarjevega očeta, tihega in marljivega, bomo ohranili v lepem in trajnem spominu. Naj mu bo lahka domača zemlja!

F. JURAC

IVAN SEKOLOVNIK 1916—1992

na raznih frontah in tudi dvakrat ranjen. Posledice so ga spremljale do groba. Ko se je leta 1945 vrnil, mu je bilo določeno, da bo Ivan bodoči gospodar na Encijevi kmetiji.

Za svojo življenjsko družico si je izbral Ribčeno Viktorijo, s katero sta delila krute in dobre čase. Zaozrta sta ledine in začela napredno gospodariti, tako da je bilo ponos družini in nam Pernicam.

Ko so se pri obnovi kraja vrstile razne akcije: gradnja ceste, elektrike in telefona, je bil vedno med prvimi. Tudi pri obnovi farne cerkve na Pernicah kot ključar je dosti prispeval in nazadnje pri obnovi podružne cerkve Sv. Urbana ni stal ob strani. Ko so mu moči že opešale, je dal posestvo najmlajšemu sinu Silvu, z željo da bi ostala kmetija še naprej ponos vsem krajanom.

Hvala ti, Ivan, za vse dobre, kar si storil za družino in kraj, v katerem si prebival.

Rupert KRAJNC

SKALJENA MLADOST!

Stanko, star komaj 22 let, si moral kloniti pred kruto usodo zaradi bolezni končati svojo življenjsko pot. Strma, boleča je bila tvoja življenjska cesta. Veliko si prestal, bil si 6 mesecev v nezvesti. Tvoje življenje je viselo na nitki, katero lahko pretrga rahel vetrič. Po majhni ozdravitvi, po vrnitvi na tvoj dom smo si vsi želeli zdravja! A žal, prišlo je drugače, boleče, nepozabno!

Odložil si breme življenja, mladost ti je skaljena in tako odhajaš v objem domače grude, v objem svoje babice in dedja. Tiho boste spali večno spanje. Bele krizanteme bodo tvoji mami Angeli, očetu Jožetu, bratu Marjanu vedno govorile, da tukaj počivajo naši, tukaj je naš Stanko!

Sprevod pogrebecev je pričal, da si bil med nami priljubljen!

Viktor LEVOVONIK

FRANC GRUŠOVNIK 1920—1992

Leta 1947. se je vrnil domov, kjer se je takoj vključil v obnovo domovine. Bil je med prvimi kot predsednik takratnega Ljudskega odbora v Senti Florijanu, pozneje pa predsednik takratne Kmetijske zadruge v Doliču. Delal je tudi v raznih kulturnih in političnih organizacijah in bil je povsod tam, kjer je z lepo besedo in dobrim nasvetom pomagal. 1954. leta se je poročil z Pečenikovo Anico, kjer so se njima v zakonu rodili trije otroci. Ker pa Rebernikova kmetija ni dajala dovolj za preživljanje, se je pokojni Franc zaposlil. Delal je pri podjetju Plamen v Doliču, v tovarni dušika v Rušah, nazadnje pa je odšel med velenjske rudarje. Ko mu je že pred leti življenjska moč pešala, je posestvo pripustil sinu Zvonkotu in snahi Marinki, z dobrimi nasveti pa je še vedno rad pomagal. Njegovo največje veselje pa je bilo, da je lahko odšel v zvonik domače cerkve kjer je ob cerkvenih slovesnostih »torjančil«.

Vsi, ki smo ga poznali ga bomo ohranili v lepem spominu.

F.J.

**DOPISUJTE
V GLASILO**

HOTULJSKA CERKEV SLAVI (1367—1992)

Pod motom »Hotuljska cerkev slavi« je bila na hotuljski krajevni praznik, zadnje oktobrsko nedeljo 25. oktobra 1992 v Kotljah velika slovesnost. Hotuljci so slovesno proslavili 625 letnico obstoja svoje farne cerkve. 25. oktobra 1367 je dal takratni oglejski patriarh Markvard dovoljenje za gradnjo cerkve v Kotljah. Zgradili naj bi jo na čast sv. Fortunatu, Felicijanu in sv. Neži in Primožu. Cerkev nekaj let ni imela svojega pokopališča. Bila je pod patronatom šmartinske fare pri Slovenj Gradcu. Hotuljci so morali svoje mrlične nositi skozi starotško faro pokopavat v Šmartno. Tedanja hotuljska fara je bila velika. Imela je današnjo faro na Selah do leta 1787, imela je tudi današnje ravensko faro sv. Egidija, ki je bila ustanovljena šele leta 1861. Takrat so Kotlje izgubile ozemlje, kjer so danes Ravne, tolsti vrh, Dobrije, Koroški Zelovec, del Brdinj in Preškega vrha. Zato ni čudno, da je takratni hotuljski župnik v sveti jezi s pestjo udaril po prižnici in ves ogorčen povedal: »Dragi farani! Da boste vedeli: No, coj, točno ob polnoči, nam je hudič pol fare požrl!« Ob praznovanju 625 letnice cerkve, so se Hotuljci spomnili tudi svojega 50 let zatajejanega rojaka dr. Alojza Kuharja »Prežihovega Lojzina«, brata slov. pisatelja in revolucionarja Lovra Kuharja »Prežihovega Vrancana«. Lojz je bil najboljši izobražen Hotulc. Imel je 4 doktorate. Od teh je enega opravil na Sorbonni, univerzi v Parizu, enega pa v Angliji, na univerzi v Cambridgeu.

Lojz je bil politik, ki je pred vojno prišel v sam vrh jugoslovanske politike. Urednik dnevnika »Slovenec« je med vojno govoril po radiu BBC iz Londona v slovenščini. Po vojni je nekaj let živel v Angliji, potem pa v Ameriki, kjer je tudi umrl.

Razen cerkvenih slovesnosti, za katere ima največ zaslug sednaji hotuljski župnik Avgustin Raščan-Gusti, so Hotuljci v nedeljo dopoldne, pod lipami, slovesno proslavili tudi svoj krajevni praznik »Zadnje oktobrsko nedeljo«. Bila je lepo uspela tradicionalna 49 proslava v spomin, da so bile Kotlje med okupacijo ta dan leta 1943 en dan svobodne, brez nemške oblasti. S tem dejanjem so prišle Kotlje v svetovno zgodovino, saj so takrat med vojno, ko so bili Nemci tako močni, da je le malokdo verjel, da bodo vojno izgubili, vsemu svetu dokazale, da je mogočni, tisočletni nemški rajh ranljiv takorekoč doma na svojem ozemlju.

Slovesnost jepopestrila pihalna godba Ravenskih železarjev. Zelo lepo je zbranim o zgodovini Kotelj od davnine do danes spregovoril Jože Logar. Povedal je, kar mnogo ljudi ni vedelo, da so bili Hotuljci vedno in povsod »zraven«, kadar so se dogajala zgodovinska dogajanja za naš slovenski narod. Tako so bili zraven v prvi svetovni vojni, med boji za našo Koroško in med drugo svetovno vojno, in NOB, ko je padlo 70 ljudi, skoraj vsak 10. Hotuljec.

Veliko vlogo so odigrali tudi v času slovenske pomladi, ob osamosvojitvi in nastanku naše resnično svobodne, samostojne države Slovenije. Štiričlanski občinski ilegalni odbor narodne zaščite je štel kar tri Hotuljce, torej 75 %, 35 članska enota teritorialne obrambe pa kar 30 hotuljskih mladincev, ki so se izkazali, kot je bilo treba od Solčave do Dravograda. Enako velja za vse policiste, ki prebivajo v Kotljah.

Rok Gorenšek

Farna cerkev Sv. Marjete v Kotljah

AKTIV UPKOJENCEV GOZDARJEV

Med upokojenci dosedanjih gozdarskih organizacij je že dalj časa živeča ideja o neki organizaciji, ki bi ljudem, ki so dalj časa skupaj delali, omogočala, da bi se večkrat srečali. Tako so ustanovili iniciativni odbor, ki se je prvič sestel 28. oktobra. Na tem sestanku so se dogovorili, da bo delovna skupina, sestavljena iz petih članov, pripravila predlog organizacije, člani iniciativnega odbora pa bodo med upokojenci zbirali članstvo aktiva s pristopnimi izjavami. Dogovorili so se tudi, da bodo za delovanje svoje organizacije plačevali simbolično članarino.

Namen take organizacije upokojenci vidijo predvsem v povezovalni in socialni funkciji, kar pomeni, da bi se večkrat srečali, drug drugega obveščali o zadevah, ki jih zanimajo in obiskovali ter pomagali osamljenim kolegom. Seveda pa bi na teh svojih srečanjih obravnavali in sodelovali tudi pri strokovnih zadevah, saj menijo, da so s svojimi dolgoletnimi izkušnjami še vedno sposobni izoblikovati »pametne« predloge.

O sami organizaciji pa smo slišali več predlogov. Vsi so menili, da ni nujno, da je njihova organizacija pravna oseba, povezovali pa bi se lahko preko občinskih upokojenskih organizacij ali preko Društva inženirjev in tehnikov-gozdarjev, omenjen pa je bil tudi sindikat podjetja.

Vse te ideje bo upoštevala delovna skupina, ki bo pripravila predlog organizacije do meseca decembra.

Ida ROBNIK

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, dedija, pradedija in brata

ALOJZA TRETJAKA
po domače Nogarjevega očeta
iz Razborce

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in darovali za svete maše najlepše zahvaljujemo. Hvala vsem sosedom za pomoč v najtežjih trenutkih, govorniku Marjanu Križaju za poslovilne besede ob odprtem grobu, šentiljskim pevcem za zapete žalostinke ter g. Tinetu Tajniku za pogrebni obred.

Žalujoči otroci: Ivan, Slavica, Mihaela, Jožica, Jože in Alojz z družinami, brat Jože, sestre Fanika, Pavla in Jožica.

Ob obletnici odhoda zadnjega vojaka iz Slovenije so bila v občini Slovenj Gradec podeljena pripadnikom enote za zveze, službe OIO in pripadnikom občinskega pozivnega sistema priznanja »ZMAGALI SMO« Ministrstva za obrambo Republike Slovenije. Tako priznanje prejema tudi mlad kmet Ivan Večko iz Završ nad Mislinjo. Foto — F. Jurač

NOVEMBRSKA KMEČKA DELA

Le kdo bo listje grabil, le kdo bo praprot žel...? Tako se glasi narodna pesem. Tudi v novembru je bilo nekoč na kmetih zelo pestro in družabno. Ta mesec so želi »zadnje pšenice« v letu, kot so imenovali žetev praproti. Kmetje so najeli sosedo in dninarice in šli v gozd. Ženske so žele praprot in jo metale na kupe, moški pa so jo vozili z živino domov. Praprot so rabili za opaže svinjakov in hlevov od zunaj, da so bili bolj topli, spomlad pa so jo rabili za nastiljanje. Seveda so zvečer pripravili večerjo z najboljšimi jedmi. Tudi čez dan je bilo dovolj orehove potice in mesa ko se za žetev »zadnje pšenice« v letu spodobijo. Ko so poželi pri prvemu kmetu, so šli k drugemu, in tako dalje. Seveda po večerji ni manjkalo tudi harmonike in plesa.

Še važnejše in bolj veselo opravilo je bila teritev lanu. Pokanje trlice se je čulo daleč okoli. Več kmetov skupaj je imelo v vasi sušilnico za lanena stebila imenovano »FRJACOC«. Ta je bila zidana in pokrita, lahko pa tudi čisto preprost, kakršno smo imeli mi doma. Ta je bila štirioglasta s kamenjem obzidana plitva jama. Na vrhu so bile položene late, na katere so naložili vlakna. Do jame je bil par metrov dolg tunel. V ustju tega rova so kurili, toplota pa je šla po rovu do lanu. Pleg so bili v zemljo v krogu zabiti močni koli, po dva za eno trlico, lesna naprava za to delo. Moški, navadno hišni gospodar je sušil lan in pazil, da so bila vlakna dovolj suha in da se niso ožgala. Tega so imenovali »SUHA BABABA«. Ženske so trle in predivo nalagale v kupa za prejo v zimskih dneh. Stebla so imela v sredi predivo, ki je bilo obdano s čvrsto skorjo. To skorjo so morale s trlicami zdrobiti, da je odpadlo na tla. To so imenovali »pezderje« pa tudi šaljivo s pšenico. Seveda so gospodinje za terice pripravile najboljšo hrano in tudi »likof« so primerno proslavili. Vsa ta kmečka dela je spremljala družabnost, veselje, petje, šaljivost, zvečer po opravljenem delu pa ples in dobra volja.

Marsikaterga moškega, ki ga je radovednost privabila v bližino teric, so ženske zgrabile in mu za srajco natlačile te pšenice. To pa je bilo zelo neprijetno, ker je ta pšenica strašno pikala in jo je bilo zelo težko iz srajce ali spodnjic odstraniti.

Kmečka dela so skozi vse leto družile sosedo v tesno povezano prijateljstvo. Vse je bilo treba pridelati doma in tako ročno tudi platno. Najdaljša je pot od setve lanu pa do samega platna. Lan je treba posejati, nato ročno opleti, ga zrelega ročno poruvati iz zemlje, zvezati v snope in ga na skednju »ORIFLATI«, se pravi odstraniti glave s semeni. Nato ga zopet povežemo v velike snope, ga v rižah položiti v tankih plasteh po travniku. Tam leži na suhem in dežju 2 do 4 tedne, da skorje okoli srstice, kjer je predivo, pol segni je in odstopi. Nato ga je treba spet pobrati s srpom ali drugim primernim predmetom in tako zopet povezan v snope čaka na teritev. Predivo se zopet na posebni napravi zmeša v takozvane kodelje, da se lahko prede. Nato celo zimo brnijo oziroma so brneli kolovrati predic. Iz špul kolovrata so zopet na posebnem motovilu navili v tako imenovane štrene. Te štrene so zopet prali ob potoku, da so izgubile rjavo barvo in postale bele. Posušene so zopet na posebni napravi sukali in navili vlakna v klopišče. Šele tako navite niti v klopišče so romale k tkalcu pri nas imenovanem »KAUCU«. Ko je ta izdelal prt, še ni dela konec. Prt je imel še vedno rjavo barvo in bil robat in grob. Tega so razprostrli po livadi na »PLEHO«. Močili so ga več dni in

mokrota in soce sta ga po več dneh obelila. Iz njega pa so še vedno štrleli ostanki »pezderja«, zato so ga z lesenimi ročnimi valji še valjali. Nato so iz prta izdelovali doma ročno posteljno perilo, brisače, srajce in še kaj. Tkalcu pa so tudi izdelovali blago za moške obleke iz mešanice volne in prediva tako imenovano »RESANO«. Perilo in izdelki iz lanu pa so še vedno pikali v kožo in po večkratnem pranju so šele postali gladki in prijetni.

Danes se zdi skoraj neverjetno, s kakšno potrpežljivostjo so včasih ljudje delali vse to, da so preživeli. Zato pa je ljudi to delo povezovalo skupaj. Ni bilo hlastanja po čim udobnejšem življenju, ne prestiža nevoščljivosti in drugih pojavov kot dandanes. Danes delajo stroji, vsak skrbi, da bi imel več kot njegov sosed. Domači prazniki in zabavi ni več. Lepo domačo pesem znajo zapeti le še stari ljudje, če pridejo skupaj. Iz modernih

piknikov hrešči po noč vreščice melodije iz kaset in tranzistorjev in drugih naprav. Iz športnih stadionov se čuje divje vpitje navijačev. Lepe narodne pesmi, ki so jih nekoč prepevali fantje ob tihih večerih, na vasi ni več. Te so shranjene namesto v srcih ljudi v arhivih etnografskih ustanov. Le kako bi se počutili naši narodni buditelji, pesniki, iz preteklosti, če bi prišli danes med nas. Ljudje, namesto da bi se družili v skupnost, se razdružujejo. Razpadajo države, še te razpadle se razdružujejo v regije. Tudi posamezne družine ne morejo biti skupaj. Otroci ne prenašajo družinske skupnosti. Gradijo si svoje hiše, svoja stanovanja, pa čeprav je v hiši staršev dovolj prostora za vse. Celo nekateri zakonci na stara leta ne prenašajo več eden drugega in spijo ločeno. Zato so spomini na stare čase, ko je vladala revščina, v srcih ljudi pa duhovno bogastvo, vedno lepi.

Jože KRAJNC

IZLET PO BELI KRAJINI

Ko se takole popelješ po naši lepi domovini in opazuješ njeno naravo, si lahko srečen. Naša Slovenija je mala država, vendar smo srečni, da živimo v miru, kar si ga drugje po svetu tako želijo.

Aktiv invalidov Podgorje je na pobudo našega dolgoletnega predsednika pripravil enodnevni izlet po Beli krajini. Vsa pohvala gre našemu predsedniku Adolfu Sušču, ker se je potrudil, da je spravil skupaj dva avtobusa in to je za nas Razborčane največ vredno, da pride po nas avtobus v Suhi dol in tako lahko gremo na izlet.

Naprej smo se ustavili v Novem mestu. Temeljito smo si ga ogledali, saj je za nas bilo zelo zanimivo, ker ga krog in krog obdaja voda. Počitek je bil tudi v Dolenjskih toplicah, a žal ni bilo možno kopanje, ker smo morali nadaljevati pot proti Podturnu in Bazi 20. Tam smo si v kočevskih gozdovih lahko ogledali kako so v težkih razmerah tu živeli borci NOB. Še huje nas je prizadelo, ko nas je prijazen vodič usmeril tja k jamam, kjer so e po vojni dogajale nespametne morije.

Vprašali smo se, zakaj vse to. Nič niso pomislili, da bi jih kot ujetnike lahko uporabili, da bi gradili porušeno domovino. Poglejmo, kako so to storili v prvi svetovni vojni. Ujeti

Italijani so jim prišli presneto prav. Gradili so tu v Suhem dolu 3 mostove in po Karških betonih skarpe, ki so vidne še danes. Moj oče, ki so stanovali v suhidoliški žagi, so nam otrokom pripovedovali, kako so bili ti možje — ujeti Italijani pridni in mirni. To bi lahko storili tudi v kočevskih gozdovih, ne pa da so ljudi neusmiljeno pobili.

Občudovali smo kočevske gozdove, ki so po svoje zelo lepi. V Kočevju smo se srečali s Cirilom Ojclom, ki je nas zelo lepo sprejel. V Kočevju smo imeli daljši postanek, saj smo imeli tam tudi kosilo. Nato smo se odpeljali do Trubarjeve rojstne hiše, si ogledali žago in mlin. V mlinu sem zamanj iskala stope, ki so včasih delali proseno kašo, ne vem, morda sem jih spregledala. Tako se je naš izlet bližal koncu. Domov smo se vrnili srečno in zdravo po zaslugi Grahovega Tineta iz Velenja, saj ni zgrešil nobenega ovinka.

Zahvaljujemo se tudi našemu vodiču, ki je nas sproti seznanjal, kod smo se vozili in kaj je zanimivo.

Aktiv invalidov Podgorje in predsedniku Adolfu Sušču se vsi izletniki zahvalujemo za trud, ki je bil vložen v to akcijo.

Hvaležni člani.

Štefka MELANŠEK

ZAHVALE, SPOMINI, ČESTITKE

Z mesecem decembrom bomo proti plačilu ponovno začeli objavljati spomine ob obletnicah smrti vaših svojcev. Na enak način bomo objavljali zahvale ob smrti svojcev in čestitke za razne slavne in svečane dogodke v družinah.

Cena za objavljeno zahvalo ali spomin s fotografijo je 600,00 SIT.
brez fotografije 500,00 SIT.

Cena za objavljeno čestitko je 500,00 SIT.
Plačate lahko s položnico na ŽR 51840-607-49329 ali pri oddaji besedila v uredništvu.

Besedila in fotografije in dokazilo o plačilu na naslov uredništva (Uredništvo VIHARNIKA, Vrančev trg 2, Slovenj Gradec) do 22. v mesecu.

Uredništvo

VSE ZA V LES DOBITE V TRGOVINI LES!

Prodajamo vrhunsko profesionalno gozdarsko opremo in orodje po konkurenčnih cenah.

Nudimo tudi kurivo po najnižjih cenah (lignit 5.600,00 SIT/tona)

POKLIČITE ALI OBIŠČITE NAS
na Koroški cesti 68 v Radljah ob Dravi,
tel.: (0602) 71 421, fax.: (0602) 71 239

NAŠ DELOVNI ČAS ZA VAS JE VSAK DELOVNI DAN
OD 6.00 DO 15.00 ure.

KUPON:

EXPRES OPTIKA, Jurij Podgoršek, Poštna ulica Slovenj Gradec in Šaleška 16, Velenje.

10% popusta pri nakupu ali popravilo očal

Če kupujete ali popravljate očala, stopite v **EXPRES OPTIKO** Jurija Podgorška v Poštno ulico v Slovenj Gradec ali v Velenju na Šaleško 16 (na sliki). Solidno in hitro boste postreženi. Če pa boste potrebovali kakšen nasvet v zvezi z vašim vidom, pa vam bodo tudi pomagali. Kupite lahko vse vrste stekel za očala, na zalogi pa imajo tudi okvire za očala. Če pa izrežete kupon, pa vam nudijo 10% popust pri nakupu in popravilu očal.

***** VOŠČILA IN POZDRAVI

Dragim sodelavkam Marketa v Mislinji Martini Timošek, Martini Skarlovnik, Martini Črep in Andreji Kotnik želijo vse lepo za praznovanje z željo, da bi jim teknila dobro pečena Martinova gos ob dobri kapljici Veselega Martina — sodelavci in sodelavke.

x x x

Dragemu možu, očetu in dedku **IVANU VOŠNERJU** iz Mislinjske Dobrave iskreno voščijo za 54. rojstni dan in god z željo, da bi bil zdrav in vesel med svojimi najdražjimi — žena Pavlika, hčerka Irena in sin Zdenko. Vnuk Rok pa dediju pošilja 54 poljubčkov in ga prosi, da bi ga imel še v naprej tako rad.

x x x

Iskrene čestitke za praznovanje pa so namenjene dragemu bratu **SREČKU KAŠTIVNIKU** iz Šmartna. Še veliko zdravih in srečnih let mu želi — sestra Andreja z možem Tonetom, Mateja in Sonja pa strica lepo pozdravljata.

x x x

To voščilo pa je namenjeno dragi hčerki in sestri **TINI GOŠNJAK** iz Mislinje. Vse lepo za praznovanje, v šoli pa veliko uspeha ji iz srca želijo — mama, ata in brat Boštjan.

Razstava in pokušina jedi iz medu na Prevaljah

Na letošnjih Jesenskih srečanjih je aktiv kmečkih žena Prevalje v dneh od 21. do 23. septembra ob razstavi o čebelarstvu, panjskih končnic in čebeljih pridelkov pripravil razstavo **JEDI IZ MEDU**.

Sodelovale so kmečke gospodinjice z naslenskimi kmetij: **RAVNJAK, PETEK, ŠTAJNER, ŠIBOVNIK, ŠTEKL, MELEŽNIK, ŽAZE, DRVIŠ, SMOLAK, MAK, HARTMAN, MARIN, RAŠEŠNIK** IN **KNEPS**.

Obiskovalci so lahko vse razstavljene jedi pokusili in zaradi velikega zanimanja dobili zanje tudi recepte.

Pa še en recept, ki se ga koroške babice še morda spominjajo:

ŽGANCİ Z MEDOM

Sestavine:

- 3 litre slanega kropja
- 80 dkg ostre, koruzne ali ajdove moke
- 8 žlic medu
- 4 žlice masti

Priprava: V vrelo, osoljeno vodo vsujemo presejano moko. Voda ne sme preveč vreti, da se iz moke naredi lep kupček. Vre naj 15 minut, nato kupček obrnemo, ga na sredini prebodemo s kuhaličnico in kuhamo še 10 minut. Odcedimo približno 1 1/2 l vode, segrejemo mast, zlijemo v lonec in zmešamo žgance. Nadrobimo jih v skledo, prelijemo s toplim medom in ponudimo.

Dober tek!

Ela OSOJNIK

Libeličani so praznovali

Libeliče, majhna in pristrčna koroška vasica, je gostila goste iz predsedstva Republike Slovenije. Na 70-letnico ponovne priključitve Libelič k matični domovini so prišli predsednik predsedstva Milan Kučan ter člani Ciril Zlobec, dr. Matjaž Kmecl in Ivan Oman. Pridni in vestni občani te majhne koroške vasi so pripravili pristrčno proslavo ob 70-letnici. Dvorana nad gasilskim domom v Libeličah je bila premajhna, da bi sprejela vaščane, ki so želeli prisostvovati proslavi.

Predsednik sveta tamkajšnje krajevne skupnosti Adrijan Zalesnik je v pozdravnem nagovoru dejal, da so Libeličani resnično velikokrat pozabljeni, pa zaradi tega še niso obupali. V nadaljnjem razvoju kmetijstva in utiranja poti turizmu vidijo svoj nadaljni razvoj. Slavnostni govornik na libeliški proslavi Ciril Zlobec pa je dejal: »Libeliče in Libeličani so prav poseben primer v slovenski zgodovini, kajti zgodovine ne pišejo samo vojni dogodki, zmage in porazi. Libeličani so se že takrat postavili po robu tako močni državi, kot je bila Avstrija in dve leti po plebiscitu je spoznala, da Libeličanov ne bo mogoče pokoriti ter je pristala, da ta kraj ponovno vrne domovini...«

Da bi dogodke izpred 70 let kar najbolj nazorno prikazali, so za ta dramatizirani prikaz poskrbeli domačini. Za popestritev proslave pa je poskrbel pihalni orkester, gospodinjje iz Libelič pa so pripravile razkošno obložene mize domačih dobrot. Predsednik predsedstva Republike Slovenije Milan Kučan pa je ob tej priliki slovesno odprl vaško gostilno »Pri moštiju«, ki je last Franca Rusa in s tem je v Libeličah še ena vaška gostilna več.

F. JURAČ

1

83-letni Franc Perovnik, ki se ima za starega Libeličana, se je pozdravil z Milanom Kučanom

2

Libeličanom je spregovoril Ciril Zlobec

3

Vaško gostilno »Pri moštiju« je slovesno odprl Milan Kučan

4

Dramatizirani prikaz izpred 70 let so skrbno prikazali domačini.

GlasiLO VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERŠIČ.
Naklada: 3500 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1992.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 se šteje Viharnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje periodotni davek od prometa proizvodov.